

Ислом Нури

Иймон таърифи

Иймон - тил билан талаффуз этиш, қалбда эътиқод қилиш ва дин арконларига амал қилишдир. У Аллоҳга тоат-ибодатлар қилиш билан кўпаяди ҳамда Унга осийлик қилиш билан камаяди.

Хумайдий айтади: «Мен Суфён ибн Уяйнани шундай деганини эшитдим:

— Иймон - сўз ва амалдир, кўпайиши ҳам, камайиши ҳам мумкин.

Шунда ундан укаси Иброҳим ибн Уяйна:

— Эй Абу Муҳаммад, «иймон камаяди» дедингизми?- деб сўради.

— Жим бўл эй бола! Ҳа, албатта! Иймон камаяди, камайиб бориб охири ундан ҳеч нарса қолмаслиги ҳам мумкин,- деб жавоб қилди Суфён ибн Уяйна».

Имом Собуний айтади:

«Тоат-ибодатлари камайиб, гуноҳ-маъсиятлари кўпайган ғофил инсонга қараганда тоат-ибодатлари ва ҳасанотлари кўп бўлган мўминнинг иймони комилроқ бўлади».

«Шубҳасиз, иймон ҳар бирингиз қалбида худди кийим эскиргани каби эскиради. Аллоҳдан қалбларингизда иймонни янгилаб туришини сўранглар».

Ҳоким ва Табароний ривоят қилган.

Бисмиллаҳир Роҳманир Роҳийм

Ислом Нури

Иймон заифлиги: Белгилари. Сабаблари. Муолажалари

Иймон заифлиги мусулмонлар орасида кенг тарқалиб бормоқда. Кўпчилик дили қотиб кетаётганлигидан шикоят қилиб айтмоқдалар: «Қалбим қаттиқлашиб, Аллоҳни зикр этиб юришдан малолланаётганимни сезяпман», «қилаётган ибодатларимдан лаззат топа олмаяпман», «иймонимнинг таъсирини йўқотяпман», «Қуръон ўқиш билан таъсирланмаяпман», «гуноҳ ишларга осонлик билан тушиб қоляпман»...

Қалб мавзуси жуда муҳим мавзудир. Қалб тез ўзгарувчанлиги туфайли «қалб» деб номланган. Ҳадисларда:

«Қалбнинг мисоли дарахт учига осиб қўйилган ва шамол эсиб уни ҳар тарафга айлантириб турадиган бир пар (қуш пати) кабидир». Имом Аҳмад ривояти

«Қалбнинг мисоли яланг ерда шамол остин-устин қилиб тебратиб турадиган пар кабидир». Ибн Можа ривояти

«Кишининг қалби қозонда қайнаётган сувнинг тез айланишидан ҳам ўзгарувчанроқдир». Имом Аҳмад ривояти

Қалбларни ўзгартирувчи ва истаган тарафга буриб қўювчи Аллоҳ таолодир. Абдуллоҳ ибн Амр ибн Ос розияллоҳу анхудан: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: **«Одам фарзандлари қалбларининг бари Раҳмон азза ва жалланинг икки бармоғи ўртасида худди бир дона қалб мисолидир. Уни хоҳлаган тарафга буриб қўюр. Эй қалбларни хоҳлаган тарафга буриб қўювчи Зот, қалбларимизни Ўзингга тоат-ибодат қилиш тарафига бургин!».**

Ислом Нури

Муслим ривояти

«Аллоҳ таоло киши билан унинг қалби ўртасини тўсиб қўюр».
Анфол:24

Қиёмат куни Аллоҳ ҳузурига покиза қалб билан келган кишиларгина нажот топадилар, диллари тош қотган кимсалар азобга дучор бўладилар, жаннат эса Аллоҳдан ғойбона қўрққан ва тавба-тазарруъ қилган кишиларга ваъда қилинган. Шунинг учун мусулмонлар ўз дилларини синчиклаб текширишлари, дард беркинган жойни, касаллик сабабларини ўрганишлари ва Аллоҳга касал қалб билан рўбарў бўлиб ҳалок бўлмасларидан аввал даволашга киришишлари лозимдир.

Қалб масаласи шунчалик муҳим ва жиддий экан, Аллоҳ таолодан қалбларимизни тошдек қаттиқ, қулоқларимизни ҳақни эшитишдан қар, кўзларимизни эса уни идрок этишдан кўр қилиб қўймаслигини сўрамоғимиз лозим.

Ушбу мўжазгина рисолада иймонни заифлаштирувчи турли касалликлар ҳақида сўз юритилади ҳамда уларнинг келиб чиқиши сабаблари ва даволаш йўллари тўғрисида фойдали кўрсатмалар берилади.

Аллоҳ таолодан каминани ва бу китобни ўқиган ҳар бир биродаримни бу арзимас амалимдан манфаатдор қилишини ҳамда ушбу китобни тайёрлаб сиз азизларга тақдим этишда ўзининг хизматини аямаган биродарларим мукофотини тўқис қилиб беришини сўрайман.

Аллоҳ таоло қалбларимизни ўзининг зикрига юмшоқ қилиб, тўғри

Ислом Нури

Йўлга ҳидоят қилсин. Бизга Аллоҳнинг ёлғиз Ўзи кифоядир ва У нақадар яхши ёрдамчи. Куч-қувват фақат Улуғ Аллоҳ тарафидандир. Муҳаммад Солиҳ ал-Мунажжид

Заиф иймоннинг кўринишлари

Иймон заифлашуви касаллигининг бир қанча турлари мавжуд. Қуйида уларнинг баъзиларини санаб ўтамиз.

Ҳаромга қўл уриш

Гуноҳларига тавба қилмайдиган ва маъсиятлардан тийилмайдиган кимсанинг қалби аста-секин тош қотиб, гуноҳ-маъсиятлардан нафратланмайдиган бўлиб қолади. Бундай инсон бориб-бориб ҳаром ишлардан уялиш ўрнига, бу билан мақтаниб, фахрланишга ўтади. Ҳолбуки ҳадисда бу ҳақда қаттиқ гап айтилган:

«Умматимнинг ҳаммаси афв қилингандир, фақат гуноҳларини ошкор қилувчилар бундан мустаснодирлар. Гуноҳни ошкор қилиш турларидан бири шуки, киши кечаси бир гуноҳ қиладида, ҳеч ким билмасдан тонг отгач: «Эй фалончи, кеча мен шундай шундай қилдим»,- деб мақтанади. Ҳолбуки Парвардигори унинг гуноҳини яширган эди, у эса тонг отгач Аллоҳнинг пардасини йиртиб, қилмишини овоза қилади». Имом Бухорий ривояти

Дилнинг қотиши

Бу ҳолатда инсон ҳеч нарса билан таъсирланмайдиган метин тошга айланиб қолганини сезади.

Ислом Нури

«Сўнгра шундай мўъжизаларни кўргандан кейин ҳам дилларингиз қотди. Бас у диллар тош кабидир ёки ундан-да қаттиқроқдир». Бақара: 74

Дили қотган инсонга на ўлим эслатмаси, на ўликларни кўриш ва на жанозаларда қатнашиш таъсир қилади. Баъзан бу кимсанинг қабрлар орасидан тобут кўтариб бориши ҳам унинг бошқа ерда юришидан фарқ қилмайди.

Ибодатларни мукамал адо этмаслик

Бу ҳолатга намоз ўқиётганда, Қуръон тиловат қилаётганда, дуо қилаётганда ҳамда бошқа ибодат ўринларида паришонхотир бўлиш киради.

Баъзилар агар муайян пайтда айна бир дуони ўқишга одатланган бўлса, вақт ўтган сари қилаётган дуоси маънолари ҳақида фикр юритмайдиган бўлиб, қалби ҳам ҳаракатланмай қолади. Ҳолбуки ҳадисда келади:

«Эътиборсиз, ғафлатда бўлган қалбнинг дуосини ижобат қилмайди». Термизий ривояти

Тоат-ибодатдаги танбаллик

Бундай инсоннинг тоат-ибодатлари қуруқ жонсиз ҳаракатларга айланиб қолади. Қуръони Каримда мунофиқлар шундай сифатланади:

«Агар намозга турсалар эриниб турадилар». Нисо: 142

Ибодат вақтларини, яхши амаллар қилиб олиш учун берилган

Ислом Нури

фурсатларни ғанимат билмай, лоқайдлик билан ўтказиб юбориш ҳам ушбу дангасаликка киради. Бу ҳолат инсоннинг ажр-савобга эътиборсиз эканлигини кўрсатади. Масалан, у ҳаж қилишни сабабсиз кечиктириб юради, ғазотдан қолади, жамоат билан намоз ўқишдан, бориб-бориб жумъа намозидан қола бошлайди.

Пағамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деб марҳамат қилганлар: **«Одамлар аввалги сафларга кечикишда давом этаверсалар** (яъни аввалги сафларга шошилишга интилмасалар), **охир оқибат Аллоҳ таоло ҳам уларни жаннатга киришларини кечиктиради»**. Абу Довуд ривояти

Бундай киши фарз намозидан ухлаб қолса заррача руҳан қийналмайди, суннат намозини вақтида ўқиёлмай қолса унинг қазосини ўқишга ёки ўрнини бошқа ибодат билан тўлдириб қўйишга эътибор қилмайди. Суннат ёки фарзи кифоя бўлган ибодатларни қасддан тарк қилаверади, баъзан эса ҳайит намозига ҳам чиқмайди, қуёш ёки ой тутилган пайтда ўқиладиган намозни ўқимайди, жаноза намози ва кўмиш маросимида иштирок этишга бепарво бўлади. У қўйидаги оятда сифатланган кишиларнинг акси ўлароқ худди унга ажрнинг кераги йўқдек:

«Дарҳақиқат улар яхши ишларни қилишга шошар ва Бизга рағбат ва қўрқув билан дуо-илтижо қилар эдилар». Анбиё: 90

Ибодатдаги дангасалик кўринишларидандир суннат намозларни, таҳажжуд ва бошқа нафл намозларни тарк қилиш. Зухо намозини хаёлига ҳам келтирмайди. Парвардигорга шукрлар қилиб намоз ўқиш, масжидларга муҳаббат қўйиш улар учун бегона.

Ислом Нури

Феъли торлик

Бундай инсонлар арзимас нарсаларга ҳам тезда аччиқланади ва доим атрофидагилар ишини ёқтирмай сиқилиб юради. Ҳолбуки ҳадисларда келишича:

«Иймон сабр қилиш ҳамда бағрикенгликдир».

«Мўмин одам дилкаш бўлади, бировга кўшила олмайдиган, биров ҳам уни ўзига қўшгиси келмайдиган инсонда яхшилик йўқ». Имом Аҳмад ривояти

Қуръони Карим оятларидан таъсирланмаслик

Баъзилар Қуръони Каримни тиловат қиладилар, аммо жаннат ва ундаги неъматлар зикри келган ўринларда завқланмайди ва аксинча жаҳаннам ва ундаги азоб-уқубатлар зикри ўтганда дилида заррача қўрқинч пайдо бўлмайди. На ҳалол-ҳаром тўғрисидаги оятлардан, на ундаги буйруқ ва қайтариқлардан ва на Қиёмат сифатлари ҳақидаги оятлардан таъсирланади.

Иймони заифлашиб қолган одам Қуръон эшитишдан оғринади ва унинг нафси Қуръон тиловатига сабр қила олмайдиган бўлиб қолади. Қўлига Қуръон олди дегунча, уни ёпиб қўйгиси келаверади.

Аллоҳ таоло зикридан, Унга дуо-илтижо қилишдан ғафлатда бўлиш

Бундай инсонга Аллоҳни зикр қилиш оғир бўлиб қолади, қўлини дуо учун кўтарса ҳам тезда тушириб олади. Аллоҳ таоло мунофиқларни сифатлаб шундай дейди:

Ислом Нури

«Улар Аллоҳни жуда оз эслайдилар». Нисо: 142

Ҳаромни кўрганда ғазабланмаслик

Бунинг сабаби қалбдаги жонкуярлик ўти сўниб, аъзолари ҳаромни инкор қилишдан тўхтаганлигидир. Натижада унинг қалби яхшиликка буюрмайди, мункар ишдан қайтармайди ва унинг юзи Аллоҳ учун бирон марта бурушмайди.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: **«Фитналар қалбларга бўйра қамишлари тўқилаётганда бирин-кетин келгандек келаверади. Бирон фитна қайси бир қалбга кириб ўрнашиб олса, бу қалбда битта қора доғ пайдо бўлади... Бориб-бориб бу қалб тўнкарилган қумғон каби қоп-қора бўлиб қолади-да, на бир маъруфни тан олади ва бир мункарни инкор этади. Фақат ҳавои-нафсига ўрнашиб қолган нарсанигина тан олади».** Имом Муслим ривояти

Пировардида унинг қалбидан маъруф ишларни яхши кўриш, мункар ишларни ёмон кўриш туйғуси йўқолиб, ҳамма ишлар унинг наздида бир хил бўлиб қолади. Мункар ишни кўрса-да, қалби ҳаракатланмайди, ундан норози бўлмайди. Натижада у мункар ишда бевосита ўзи иштирок этмаганига қарамасдан, худди иштирок этган кишидек гуноҳкор бўлади. Пағамбаримиз бу ҳақда шундай дейдилар: **«Агар бирор ерда гуноҳ иш қилинса, ўша ерда мавжуд бўла туриб, уни ёмон кўрган ва инкор қилган кимса ўша маъсият пайтида у ерда бўлмаган киши каби (гуноҳдан холи)дир. Кимки у ерда ўзи мавжуд бўлмаса-да, ўша маъсиятга рози бўлса, у ерда бўлган киши каби (гуноҳкор) бўлади».** Абу Довуд ривояти

Ислом Нури

Шухратпараслик

Унинг бир неча тури бор:

а) Раҳбарлик ва Ҳокимликка интилиш, масъулиятни ҳис қилмаслик. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам шу сифатдан огоҳлантириб, айтганларки:

«Сизлар раҳбарликка қизиқасизлар, лекин у Қиёмат кунида фақат надомат келтиради. Унинг аввали яхши, охири ёмондир». Имом Бухорий ривояти. Аввалининг яхшилиги, мол-дунёси кўп, обрў-эътибори зўр бўлади. Охирининг ёмонлиги, , Қиёмат кунида эса оғир ҳисоб-китоб.

«Агар истасангизлар, сизларга бошлиқлик ҳақида хабар бераман. Унинг аввали маломат, ўртаси надомат, охири эса Қиёмат кунида азоб бўлади, адолат билан ҳукм қилганлар бундан мустасно». Табароний ривояти

Изоҳ: Бошлиқ бўлишнинг аввали яхшилиги шундаки, у дунё ҳаётида обрў-эътибор, мол-дунё келтиради. Охири ёмон бўлиши эса унинг жонига суиқасд қилиниши ёки ишдан четлатилиши ва қилмишлари учун жавобгарликка тортилиши мумкин, Қиёмат кунида бошлиқ ва раҳбар кишилар қаттиқ ҳисоб-китоб қилинадилар ва ҳисобдан тўғри ўтиш камдан-кам одамга насиб этади.

Аmmo бирон масъулиятли иш учун бошқа афзалроқ ва лаёқатлироқ инсон топилмаса, худди Юсуф алайҳиссалом каби, ўз хизматини таклиф қилиш, айна иш учун бор кучини сарфлаш, холис ва адолатли иш юритиш мансабпарастлик саналмайди. Аксинча, масъулиятни ҳис қилиб иш юритадиган бундай инсонга: «Боракаллоҳ, яшанг, Аллоҳ

Ислом Нури

таоло Ўзи сизга мададкор бўлсин!»- деймиз.

Лекин кўпинча, мансабга қизиққан инсонлар ўзларини бошқалардан устун қўйишга, ҳақдорлар ҳуқуқларини поймол қилишга, тиш-тирноғи билан Ҳокимиятга ёпишиб олишга мойил бўлишларига гувоҳ бўламиз.

б) Давраларни бошқаришга қизиқиш, мажлислар тўрисиини ўзига бўлишига интилиш ва бировга гап бермаслик, ҳаммадан гапини тинглашни талаб қилиш ҳамда ўзгаларга буйруқ беришни яхши кўриш. Мажлисларнинг тўриси минбар ва меҳроблардирки, улар ҳақида Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизни огоҳлантириб шундай деганлар: **«Одамлар қизиқадиган мана бу жойлар - меҳроблардан эҳтиёт бўлинглар»**. Байҳақий ривояти, Саҳиҳул Жомеъ 1420.

в) Агар бирор жамоатга кирадиган бўлса, ўзининг касал нафсидаги кибру-ҳавосини қондириш учун одамлар унга пешвоз чиқишлари ва қуллуқ қилиб ўринларидан туришларини яхши кўриш.

Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар: **«Аллоҳнинг бандалари ўринларидан туриб унга қуллуқ қилишларидан мамнун бўладиган инсон ўзига дўзахдан бир уй тайёрлаб олсин!»**. Имом Бухорий Адаб ал-Муфрадда ривояти қилди.

Шунинг учун ҳам Муовия розияллоҳу анҳу Ибн Зубайр ва Ибн Омирларнинг олдига чиққанида, Ибн Омир ўрнидан турди, Ибн Зубайр эса жойида ўтираверди. Шунда Муовия Ибн Омирга деди:

«Ўтир, чунки мен Пағамбар соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг: **«Кимда-ким, одамлар унга қуллуқ қилиб ўринларидан**

Ислом Нури

туришларини яхши кўрса, дўзахдан жойини ҳозирласин!»,- деб айтаётганларини эшитганман. Абу Довуд ривояти

Агар бундай кишига суннатга мувофиқ ўнг тарафдан ўтирилсин деб айтилса, уни дарров ғазаб чулғаб олади. Бирор йиғинга кириб қолса ҳам, кимдир туриб унга ўрнини бўшатиб бермагунча рози бўлмай тураверади. Ҳолбуки, Пағамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам бундан қайтарганлар. **«Ҳеч ким бировни ўрнидан тургазиб, сўнгра ўзи унинг ўрнига ўтирмасин».** Бухорий ривояти